

Rolnummers 5932, 5957 en 5958
Arrest nr. 123/2015 van 24 september 2015

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen over artikel 19*bis*-11, § 2, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, gesteld door de Politierechtbank te Leuven en door de Politierechtbank te Antwerpen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en J. Spreutels, en de rechters L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke en F. Daoût, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

1. Bij vonnis van 13 juni 2014 in zake Stephan Liesenborgs tegen de nv «Axa Belgium», waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 18 juni 2014, heeft de Politierechtbank te Leuven de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt de bepaling van artikel 19bis-11, § 2, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, afzonderlijk gelezen of gelezen in samenhang met artikel 6, 1, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, omdat het ten voordele van de bestuurder van een motorvoertuig een automatische vergoedingsregeling van zowel materiële als lichamelijke schade mogelijk maakt, onafhankelijk van een eventuele fout van die betrokkene, terwijl :

a) slachtoffers die zich op artikel 19bis-11, § 1, 7°, beroepen enkel vergoeding voor lichamelijke schade kunnen bekomen (krachtens artikel 23, § 1, van het K.B. van 11 juli 2003 houdende de vaststelling van de toelatingsvoorwaarden en de werking van het Belgisch Bureau en het Gemeenschappelijk Motorwaarborgfonds) en

b) andere categorieën van personen die hetzelfde wegdek gebruiken - zoals fietsers - wanneer zij betrokken zijn in een ongeval met een weggebruiker van een andere categorie dan de bestuurder van een motorvoertuig en het niet mogelijk is vast te stellen wie van hen het ongeval heeft veroorzaakt, niet van een dergelijke vergoedingsregeling kunnen genieten ? ».

2. Bij vonnis van 24 juni 2014 in zake Alfons Heylen tegen de cvba «P&V Verzekeringen», waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 11 juli 2014, heeft de Politierechtbank te Antwerpen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 19bis-11, § 2 WAM, in die zin geïnterpreteerd dat geen objectief element aanwezig hoeft te zijn om vast te stellen dat de aansprakelijkheid niet kan beoordeeld worden, en dat bijgevolg in een ongeval met twee of meerdere partijen deze vaststelling kan volgen uit het loutere feit dat de betrokken partijen onvoldoende, onvolledige, onduidelijke of onjuiste gegevens neerschrijven of dergelijke verklaringen afleggen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, nu daardoor een niet redelijk verantwoord onderscheid ontstaat vermits zij door hun toedoen in een gunstiger positie komen en allen aanspraak kunnen maken op volledige vergoeding van hun schade, terwijl daarentegen de bij een ongeval betrokken partijen die voldoende, volledige, duidelijke en correcte gegevens neerschrijven of dergelijke verklaringen afleggen, waardoor de aansprakelijkheid wel kan beoordeeld worden, riskeren niet of slechts gedeeltelijk vergoed te worden ? ».

3. Bij vonnis van 25 juni 2014 in zake Edwin Marien tegen de nv «Axa Belgium», waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 11 juli 2014, heeft de Politierechtbank te Antwerpen de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« Schendt artikel 19bis-11, § 2 WAM, in die zin geïnterpreteerd dat geen objectief element aanwezig hoeft te zijn om vast te stellen dat de aansprakelijkheid niet kan beoordeeld worden, en dat bijgevolg in een ongeval met twee of meerdere motorvoertuigen deze vaststelling kan volgen uit het loutere feit dat een (de) betrokken bestuurder(s) bewust onvoldoende, onvolledige, onduidelijke of onjuiste gegevens neerschrijft (neerschrijven) of

dergelijke verklaringen aflegt (afleggen), de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, nu daardoor een niet redelijk verantwoord onderscheid ontstaat vermits deze betrokken bestuurder(s) door hun eigen toedoen in een gunstiger positie komt (komen) in die zin dat daardoor aanspraak kan gemaakt worden op minstens gedeeltelijke vergoeding van geleden schade, terwijl daarentegen de bij een ongeval betrokken motorvoertuigbestuurder(s) die voldoende, duidelijke en correcte gegevens neerschrijven of dergelijke verklaringen aflegt (afleggen), waardoor de aansprakelijkheid wel kan beoordeeld worden, het risico loopt (lopen) dat de geleden schade niet of slechts gedeeltelijk vergoed wordt ?

Schendt artikel 19bis-11, § 2 WAM, in die zin geïnterpreteerd dat een automatische vergoedingsregeling wordt gecreëerd exclusief ten voordele van bestuurders van motorrijtuigen die onderling hun respectievelijke fouten niet kunnen aantonen, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, nu daardoor een niet redelijk verantwoord onderscheid ontstaat met andere categorieën van weggebruikers bij gebreke aan een vergelijkbare bepaling in het stelsel van de wettelijke aansprakelijkheid ? ».

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 5932, 5957 en 5958 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

Memories zijn ingediend door :

- Stephan Liesenborgs, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. R. Verlinden en Mr. A. Verlinden, advocaten bij de balie te Leuven, in de zaak nr. 5932;

- de nv « Axa Belgium », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. M. Grégoire, advocaat bij het Hof van Cassatie, in de zaken nrs. 5932 en 5958;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. L. Schuermans, advocaat bij de balie te Antwerpen, in de zaken nrs. 5932, 5957 en 5958.

Bij beschikking van 10 juni 2015 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers L. Lavrysen en J.-P. Snappe te hebben gehoord, beslist dat de zaken in staat van wijzen zijn, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 24 juni 2015 en de zaken in beraad zullen worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, zijn de zaken op 24 juni 2015 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in de bodemgeschillen

De drie zaken betreffen soortgelijke feiten. Telkens deed zich een verkeersongeval voor waarbij twee motorrijtuigen betrokken waren, zonder dat de rechter kon vaststellen welk voertuig het ongeval veroorzaakte. Telkens vorderde één van de betrokken bestuurders vervolgens, op grond van artikel 19*bis*-11, § 2, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, de vergoeding van de helft van zijn schade van de verzekeraar van de andere bestuurder. Alvorens over de vorderingen uitspraak te doen, stellen de verwijzende rechters de hierboven aangehaalde prejudiciële vragen.

III. In rechte

- A -

A.1. Volgens de eisende partij voor de verwijzende rechter in de zaak nr. 5932 voorziet de in het geding zijnde bepaling niet in een volstrekt « automatische vergoedingsregeling » en is die regeling niet totaal « onafhankelijk van een eventuele fout », zoals de prejudiciële vraag vooropstelt. Zij meent vervolgens dat de slachtoffers die in de prejudiciële vraag zijn vermeld, zich in fundamenteel verschillende situaties bevinden, hetgeen het verschil in behandeling kan rechtvaardigen. Beide onderdelen van de prejudiciële vraag zouden om die reden ontkennend moeten worden beantwoord.

A.2. De verwerende partij in de zaken nrs. 5932 en 5958 benadrukt dat de in het geding zijnde vergoedingsregeling is geformuleerd als een afwijking op artikel 19*bis*-11, § 1, 7°, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, waaruit de bedoeling van de wetgever zou blijken om in een gelijkwaardige vergoedingsregeling te voorzien. De in het geding zijnde vergoedingsregeling betreft de situatie waarin de aansprakelijkheid van de betrokken voertuigen niet kan worden bepaald en waarin de vergoedingsplicht niet het Gemeenschappelijk Waarborgfonds treft, maar de verzekeraars van de bij het ongeval betrokken voertuigen. Wat de omvang van de vergoedingsplicht betreft, zou er geen objectieve reden zijn die een verschil in behandeling van de slachtoffers kan verantwoorden. Evenmin zou er een objectieve reden zijn om voor een bepaalde categorie van weggebruikers in een automatische vergoedingsregeling te voorzien en voor een andere categorie niet. Het kan ten slotte niet de bedoeling van de wetgever zijn geweest om de bestuurder die bewust onjuiste verklaringen aflegt, een schadevergoeding te verlenen. De prejudiciële vragen zouden bijgevolg bevestigend moeten worden beantwoord.

A.3. De Ministerraad merkt allereerst op dat het Hof meermaals heeft geoordeeld, ook inzake de vergoeding van verkeersongevallen met motorrijtuigen, dat zelfs in fraudegevoelige situaties een wettelijke bepaling die een slachtoffer zonder meer uitsluit van een mogelijke vergoeding, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt. De in het geding zijnde bepaling zou geen afbreuk doen aan of een uitzondering zijn op het algemeen rechtsbeginsel *fraus omnia corrumpit*. Wat het eerste onderdeel van de prejudiciële vraag in de zaak nr. 5932 betreft, bevestigt de Ministerraad het standpunt dat hij in de zaken nrs. 5763 en 5911 heeft ingenomen die respectievelijk tot de arresten nrs. 175/2014 en 96/2015 hebben geleid. Wat het tweede onderdeel van dezelfde prejudiciële vraag betreft, verwijst de Ministerraad naar het arrest nr. 167/2004, waarin het Hof reeds heeft geoordeeld dat het verschil in behandeling tussen slachtoffers van een verkeersongeval naar gelang van de aard van het voertuig waarmee dat ongeval is veroorzaakt - motorrijtuig of fiets - geen schending inhoudt van het gelijkheidsbeginsel. De prejudiciële vragen zouden ontkennend moeten worden beantwoord.

- B -

B.1. Artikel 19*bis*-11 van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen bepaalt :

« § 1. Elke benadeelde kan van het Fonds de vergoeding bekomen van de schade die door een motorrijtuig is veroorzaakt :

1°) wanneer de verzekeringsonderneming failliet verklaard is;

2°) wanneer de vergoedingen verschuldigd zijn door een verzekeringsonderneming, die na afstand of intrekking van de toelating in België of na het, met toepassing van artikel 71, §§ 1, derde lid, en 2, van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle op de verzekeringsondernemingen, opgelegde verbod van activiteit, haar verplichtingen niet nakomt;

3°) wanneer geen enkele verzekeringsonderneming tot die vergoeding verplicht is om reden van een toevallig feit waardoor de bestuurder van het voertuig dat het ongeval veroorzaakte, vrijuit gaat;

4°) wanneer in geval van diefstal, geweldpleging of heling, de burgerrechtelijke aansprakelijkheid waartoe het motorrijtuig aanleiding kan geven, niet verzekerd is, overeenkomstig de wettelijk geoorloofde uitsluiting;

5°) indien binnen drie maanden na de datum waarop hij zijn verzoek tot schadevergoeding heeft ingediend bij de verzekeringsonderneming van het voertuig waarmee, door deelneming aan het verkeer, het ongeval is veroorzaakt of bij haar schaderegelaar, die verzekeringsonderneming of haar schaderegelaar hem geen met redenen omkleed antwoord op de diverse punten in het verzoek heeft verstrekt;

6°) indien de verzekeringsonderneming heeft nagelaten om een schaderegelaar aan te wijzen;

7°) indien het motorrijtuig dat het ongeval heeft veroorzaakt, niet kan worden geïdentificeerd; in dat geval wordt het Fonds in de plaats gesteld van de aansprakelijke persoon;

8°) wanneer geen enkele verzekeringsonderneming tot die vergoeding verplicht is hetzij omdat de verzekeringsplicht niet nageleefd werd, hetzij de verzekeringsonderneming binnen twee maanden na het ongeval niet kan geïdentificeerd worden.

§ 2. In afwijking van 7°) van de voorgaande paragraaf, indien verscheidene voertuigen bij het ongeval zijn betrokken en indien het niet mogelijk is vast te stellen welk voertuig het ongeval heeft veroorzaakt, wordt de schadevergoeding van de benadeelde persoon in gelijke delen verdeeld onder de verzekeraars die de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de bestuurders van deze voertuigen dekken, met uitzondering van degenen wier aansprakelijkheid ongetwijfeld niet in het geding komt ».

B.2. Krachtens artikel 19bis-11, § 2, van de wet van 21 november 1989 wordt de schadevergoeding van de benadeelde persoon, indien verscheidene voertuigen bij een verkeersongeval zijn betrokken en indien het niet mogelijk is vast te stellen welk voertuig het ongeval heeft veroorzaakt, in gelijke delen verdeeld onder de verzekeraars die de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de bestuurders van die voertuigen dekken, met uitzondering van diegenen wier aansprakelijkheid ongetwijfeld niet in het geding komt.

Aan het Hof wordt gevraagd of het voormelde artikel 19bis-11, § 2, bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het :

a) voorziet in de vergoeding van materiële en lichamelijke schade van de betrokken slachtoffers, waardoor de wetgever die categorie van slachtoffers gunstiger behandelt dan de slachtoffers bedoeld in artikel 19bis-11, § 1, 7°, van dezelfde wet (eerste onderdeel van de prejudiciële vraag in de zaak nr. 5932);

b) voorziet in de vergoeding van de schade van bestuurders van een motorvoertuig, waardoor de wetgever die categorie van weggebruikers gunstiger behandelt dan de andere weggebruikers, zoals fietsers (tweede onderdeel van de prejudiciële vraag in de zaak nr. 5932 en tweede prejudiciële vraag in de zaak nr. 5958);

c) tot gevolg heeft dat de bij een ongeval betrokken partijen die bewust onvoldoende, onvolledige, onduidelijke of onjuiste verklaringen afleggen, gunstiger worden behandeld dan de bij een ongeval betrokken partijen die voldoende, volledige, duidelijke en correcte verklaringen afleggen (prejudiciële vraag in de zaak nr. 5957 en eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 5958).

a) Wat de vergoeding van de materiële en lichamelijke schade betreft

B.3. Het Gemeenschappelijk Waarborgfonds treedt in de in artikel 19bis-11, § 1, 7°, van de wet van 21 november 1989 beoogde hypothese op wanneer het voertuig dat het ongeval heeft veroorzaakt, niet is geïdentificeerd. In dat geval treedt het Fonds in de plaats van de aansprakelijke, waarbij de vergoeding in beginsel wordt beperkt tot de vergoeding van de schade die voortvloeit uit de lichamelijke letsels.

B.4. De bedoeling van de wetgever was om in artikel 19bis-11 van de wet van 21 november 1989 over te nemen wat reeds was bepaald in artikel 80, § 1, van de wet van 9 juli 1975 betreffende de controle der verzekeringsondernemingen, evenwel met de wijzigingen die noodzakelijk waren ten gevolge van de Europese regelgeving en van de rechtspraak van het Hof. Met de in artikel 19bis-11, § 1, 7°, vervatte regel heeft de wetgever meer bepaald willen tegemoetkomen aan het arrest nr. 96/2000 van 20 september 2000, waarin het Hof voor recht heeft gezegd dat artikel 80, § 1, van de voormelde wet van 9 juli 1975 niet bestaanbaar was met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het de vergoeding van de lichamelijke letsels van een gewonde persoon uitsloot van het optreden van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds wanneer het voertuig niet geïdentificeerd is.

B.5.1. Terwijl de wetgever in 1971 de tegemoetkoming van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds beoogde te waarborgen omdat het « om redenen van sociale rechtvaardiging niet past de slachtoffers van verkeersongevallen zonder schadeloosstelling te laten, wanneer deze niet kunnen worden vergoed » (*Parl. St.*, Senaat, 1970-1971, nr. 570, p. 52), heeft hij evenwel in 1975 die tegemoetkoming beperkt op grond van de volgende verantwoording van het amendement van de Regering dat tot de in het geding zijnde bepaling zou leiden :

« Volgens de tekst van het 2° van § 1 van artikel 50 zoals hij in het Doc. 570 was opgesteld, was de tussenkomst van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds verplichtend in om 't even welke hypothese van niet-interventie van een toegelaten verzekeringsmaatschappij; dit had, bijvoorbeeld, betrekking op alle beperkingen die door de wetgeving op de burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen aan het vergoeden der benadeelde personen worden opgelegd.

De geldelijke gevolgen van die beschikking zouden zeer zwaar geweest zijn. Dit is de reden waarom het amendement de tekst overneemt van de oorspronkelijke wet op de controle der verzekeringsondernemingen (Doc. Senaat 269) waarin de tussenkomst van het Fonds voorzien was wanneer, ingevolge de niet-naleving der verzekeringsverplichting, geen enkele toegelaten verzekeringsonderneming door de wet tot schadevergoeding verplicht is. Die zienswijze is trouwens ook die van het wetsontwerp op de verplichte verzekering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorvoertuigen (art. 20, § 1, 2°), dat reeds door de Kamer werd goedgekeurd.

Het amendement voert, bovendien, een beschikking in die de wil weergeeft van de leden der Commissie van Economische Zaken om de verplichte tussenkomst van het Fonds uit te breiden tot het herstel van de schade die veroorzaakt wordt door een verkeersongeval dat aan een toeval te wijten is (Doc. Senaat, 570, blz. 52) » (*Parl. St.*, Senaat, 1974-1975, nr. 468-2, p. 19).

B.5.2. Rekening houdend met het beoogde doel van de regelgeving en met de budgettaire mogelijkheden van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds, dat moet worden gefinancierd met bijdragen van de verzekeringsmaatschappijen die toegelaten zijn om de burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorvoertuigen te verzekeren, is het niet onredelijk dat de wetgever het optreden van het Fonds beperkt.

B.5.3. De wetgever heeft aldus de tegemoetkoming van het Fonds enkel toegekend in elk van de in artikel 19*bis*-11, § 1, beschreven gevallen.

B.6.1. De twee categorieën van personen beoogd in artikel 19*bis*-11, § 1, 7°, enerzijds, en in artikel 19*bis*-11, § 2, anderzijds, bevinden zich in een objectief verschillende situatie. De eerste categorie is het slachtoffer van een verkeersongeval waarvan de dader en bijgevolg eveneens diens verzekeraar niet bekend zijn; in dat geval is het optreden van het Fonds, dat in de plaats treedt van de aansprakelijke persoon, in beginsel beperkt tot alleen de vergoeding van de schade die voortvloeit uit de lichamelijke letsels; de tweede categorie is daarentegen het slachtoffer van een verkeersongeval waarbij verschillende voertuigen zijn betrokken en waarvan de betrokkenen bekend zijn, alsook bijgevolg hun verzekeraars, maar waarvan het onmogelijk is het respectieve aandeel in de aansprakelijkheid voor het ongeval vast te stellen; in dat geval is het optreden van het Fonds niet vereist.

B.6.2. Voor de verzekeraars gelden de budgettaire beperkingen die verantwoordt dat het Gemeenschappelijk Waarborgfonds enkel de schade die voortvloeit uit de lichamelijke letsels vergoedt, echter niet. Het financiële risico ten gevolge van de schade die voortvloeit uit een ongeval waarbij het niet mogelijk is vast te stellen welk voertuig het ongeval heeft veroorzaakt, verschilt voor die verzekeraars niet wezenlijk van het financiële risico van de schade die voortvloeit uit een ongeval waarbij het wel mogelijk is vast te stellen welk voertuig het ongeval heeft veroorzaakt. In beide gevallen gaat het om een risico dat door de verzekeringspremies dient te worden gedekt. Bijgevolg is het verantwoord dat die verzekeraars de door de benadeelde geleden materiële schade dienen te vergoeden.

B.6.3. De toetsing van de in het geding zijnde bepaling aan de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, leidt niet tot een andere conclusie.

B.7. Het eerste onderdeel van de prejudiciële vraag in de zaak nr. 5932 dient ontkennend te worden beantwoord.

b) Wat de categorieën van weggebruikers betreft

B.8. Het in het geding zijnde artikel brengt met zich mee dat de benadeelden van een verkeersongeval verschillend worden behandeld naar gelang van de aard van het voertuig waarmee het ongeval is veroorzaakt. Voor motorrijtuigen, in de zin van de wet van 21 november 1989, geldt een verzekeringsplicht. Voor fietsen geldt die verzekeringsplicht niet; de gezinsaansprakelijkheidsverzekering, die de door het gebruik van een fiets veroorzaakte schade dekt, is een niet-verplichte verzekering.

B.9. De wetgever vermocht van oordeel te zijn dat het verplichte karakter van de verzekering verantwoord is in het licht van het bijzondere risico op lichamelijke letsels, voortvloeiend uit de aanwezigheid van motorrijtuigen in het verkeer, risico dat minder groot is bij de aanwezigheid van fietsen in het verkeer (zie het arrest nr. 167/2004 van 28 oktober 2004, B.4.2).

B.10. Het is inherent aan het facultatieve karakter van een verzekering dat de benadeelde zich niet steeds tot een verzekeraar zal kunnen wenden; dit is immers enkel mogelijk wanneer de verantwoordelijke voor de schade een verzekering heeft gesloten. Uit het verplichte karakter van een verzekering volgt daarentegen dat de benadeelde in beginsel de mogelijkheid heeft zich te wenden tot een verzekeraar.

De omstandigheid dat de benadeelde zich in voorkomend geval niet tot een verzekeraar zal kunnen wenden, belet hem of haar evenwel niet om de persoon die verantwoordelijk is voor de schade, aan te spreken tot vergoeding van die schade.

B.11. Het tweede onderdeel van de prejudiciële vraag in de zaak nr. 5932 en de tweede prejudiciële vraag in de zaak nr. 5958 dienen ontkennend te worden beantwoord.

c) Wat het afleggen van onvoldoende, onvolledige, onduidelijke of onjuiste verklaringen betreft

B.12. De prejudiciële vraag in de zaak nr. 5957 en de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 5958 vloeien voort uit de bezorgdheid van de verwijzende rechters over de fraudegevoeligheid van de in het geding zijnde bepaling, zoals die door de rechtspraak is uitgelegd. Zij zou immers de betrokken partijen ertoe kunnen aanzetten het verloop van een ongeval te verhullen of te verdraaien teneinde de gedeelde vergoeding op te strijken waarin de bepaling voorziet.

B.13. De strekking van de in het geding zijnde bepaling kan niet los worden gezien van de totstandkoming en uitlegging ervan. Bij zijn reeds vermelde arrest nr. 96/2000 heeft het Hof geoordeeld :

« B.2. De prejudiciële vraag nodigt het Hof uit te onderzoeken of er, wat de tussenkomst van het Gemeenschappelijk Waarborgfonds tot vergoeding van de schade voortvloeiende uit lichamelijke letsels veroorzaakt door een motorvoertuig betreft, een verantwoording is voor het onderscheid tussen de twee onderstaande categorieën van personen :

- enerzijds, de slachtoffers van een verkeersongeval wanneer de identiteit van het motorrijtuig dat het ongeval heeft veroorzaakt niet is vastgesteld of wanneer geen enkele verzekeringsonderneming tot vergoeding is verplicht, hetzij om reden dat de verzekeringsplicht niet werd nageleefd, hetzij om reden van een toevallig feit waardoor de bestuurder van het voertuig dat het ongeval veroorzaakte, vrijuit gaat;

- anderzijds, de slachtoffers van een verkeersongeval wanneer niet kon worden uitgemaakt welke van de bij het ongeval betrokken bestuurders aansprakelijk is.

De in het geding zijnde bepalingen, inzonderheid artikel 80, § 1, eerste lid, 1° en 2°, hebben tot gevolg dat het Gemeenschappelijk Waarborgfonds dient tussen te komen ten aanzien van de eerstgenoemde categorie van personen, terwijl niet in die tussenkomst is voorzien ten aanzien van de tweede categorie van personen.

[...]

B.6. Het staat niet aan het Hof te zeggen of het billijk zou zijn andere gevallen toe te voegen aan die waarin op beperkende wijze is voorzien in de wet of om te beoordelen of het opportuun is de verplichtingen van het Fonds te verzwaren. Het Hof kan enkel onderzoeken of, in zoverre de betwiste bepalingen aan de in de verwijzingsbeslissing aangegeven categorie van personen niet toestaan de tegemoetkoming van het Fonds te verkrijgen, zij een onverantwoord verschil in behandeling in het leven roepen.

B.7.1. Het gaat om de categorie van personen die verwond werden terwijl ze zich in een voertuig bevonden waarvan de bestuurder geen enkele fout heeft begaan, naar aanleiding van een ongeval dat is veroorzaakt door een ander voertuig dat door een verplichte verzekering is gedekt, maar die niet schadeloos worden gesteld om de enige reden dat noch de verklaringen van de betrokken personen, noch van getuigen, noch een materieel element het mogelijk maken vast te stellen, onder de bestuurders van het tweede en een derde voertuig die eveneens aanwezig waren op de plaats van het ongeval, wie een fout heeft begaan met betrekking tot het ongeval.

B.7.2. Die personen bevinden zich in een situatie die, ten aanzien van de doelstellingen van de wetgever, in alle opzichten soortgelijk is met diegene die in artikel 80, § 1, eerste lid, van de wet worden vermeld. De enkele omstandigheid dat het niet mogelijk is geweest vast te stellen wie aansprakelijk is voor het ongeval, terwijl dat artikel enkel het geval vermeldt waarin de aansprakelijke niet is geïdentificeerd, is niet relevant om het bekritiseerde verschil in behandeling te verantwoorden.

B.8. De prejudiciële vraag dient binnen de in B.7.1 nader bepaalde perken bevestigend te worden beantwoord ».

B.14. Zoals eerder in herinnering werd gebracht, beoogt de in het geding zijnde bepaling, zoals ingevoegd bij de wet van 22 augustus 2002 houdende diverse bepalingen betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, tegemoet te komen aan het arrest nr. 96/2000. Bij zijn arrest nr. 21/2011 van 3 februari 2011 heeft het Hof de strekking van die bepaling als volgt beoordeeld :

« B.6.1. Het arrest nr. 96/2000 had betrekking op de situatie van de ‘ categorie van personen die verwond werden terwijl ze zich in een voertuig bevonden waarvan de bestuurder geen enkele fout heeft begaan, naar aanleiding van een ongeval dat is veroorzaakt door een ander voertuig dat door een verplichte verzekering is gedekt, maar die niet schadeloos worden gesteld om de enige reden dat [het niet mogelijk is] vast te stellen, onder de bestuurders van het tweede en een derde voertuig die eveneens aanwezig waren op de plaats van het ongeval, wie een fout heeft begaan met betrekking tot het ongeval ’, maar die situatie verschilt niet wezenlijk van de situatie van de bestuurders of de eigenaars van een voertuig die schade hebben geleden bij een ongeval waarbij slechts één ander voertuig is betrokken en waarbij het niet mogelijk is vast te stellen welk voertuig het ongeval heeft veroorzaakt. In beide gevallen leidt de onmogelijkheid om vast te stellen welk voertuig het ongeval heeft veroorzaakt, ertoe dat de benadeelde persoon niet kan worden vergoed volgens de gemeenrechtelijke regels van het aansprakelijkheidsrecht.

B.6.2. De omstandigheid dat het in het arrest nr. 96/2000 ging om de situatie van de ‘ categorie van personen die [...] zich in een voertuig bevonden waarvan de bestuurder geen enkele fout heeft begaan ’, doet daar niets van af, vermits, wanneer bij rechterlijke beslissing wordt vastgesteld, naar aanleiding van een ongeval waarbij meerdere voertuigen zijn betrokken - ongeacht of er bij het ongeval twee, dan wel meer dan twee voertuigen zijn betrokken -, dat niet kan worden bepaald welk voertuig het ongeval heeft veroorzaakt, geen enkele van de betrokken bestuurders aansprakelijk kan worden geacht voor het ongeval.

B.7. De parlementaire voorbereiding bevat geen enkele verantwoording voor een op het aantal voertuigen gebaseerd verschil in behandeling. Volgens de Ministerraad is het niet de bedoeling geweest van de wetgever om het toepassingsgebied van artikel 19*bis*-11, § 2, van de wet van 21 november 1989 te beperken tot ongevallen waarbij meer dan twee voertuigen zijn betrokken.

B.8. Artikel 19*bis*-11, § 2, van de wet van 21 november 1989, in de interpretatie dat het geen toepassing kan vinden wanneer slechts twee voertuigen zijn betrokken bij een ongeval, is derhalve niet bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

B.9. Het lezen van de in het geding zijnde bepaling in samenhang met artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 21 november 1989 leidt niet tot een andere conclusie.

B.10. In de in B.3 vermelde interpretatie van de in het geding zijnde bepaling, dient de prejudiciële vraag bevestigend te worden beantwoord.

B.11.1. Artikel 19*bis*-11, § 2, van de wet van 21 november 1989 kan echter ook zo worden geïnterpreteerd dat voor de toepassing ervan twee of meer voertuigen moeten zijn betrokken bij het ongeval. In de Nederlandstalige versie van die bepaling kan het woord ‘ verscheidene ’ immers worden geïnterpreteerd als ‘ meer dan één ’, wat het gebruik van het woord ‘ plusieurs ’ in de Franstalige versie bevestigt.

B.11.2. Artikel 4, § 1, tweede lid, van de wet van 21 november 1989, volgens hetwelk de bestuurder van een motorrijtuig van het voordeel van de vergoeding kan worden uitgesloten wanneer hij geen lichamelijke letsels heeft opgelopen, doet geen afbreuk aan die interpretatie. Die bepaling brengt bij de toepassing van het aldus geïnterpreteerde artikel 19*bis*-11, § 2, van die wet niet met zich mee dat de verzekeraar die de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de benadeelde bestuurder dekt, niet zou zijn gehouden tot vergoeding van de schade overeenkomstig die laatste bepaling. Artikel 19*bis*-11, § 2, van de wet van 21 november 1989 bevat geen enkele beperking op het vlak van de hoedanigheid van de ‘ benadeelde persoon ’ ten aanzien van de vergoedingsplichtige verzekeraars, noch een verwijzing naar artikel 4, § 1, tweede lid, van die wet. Terwijl die laatste bepaling past in het kader van een stelsel dat is gebaseerd op aansprakelijkheid en aansprakelijkheidsverzekeringen, kan de in artikel 19*bis*-11, § 2, van de wet van 21 november 1989 vervatte regeling worden beschouwd als een automatische vergoedingsregeling gebaseerd op een wettelijke verplichting van de verzekeraars die de burgerrechtelijke aansprakelijkheid waartoe motorrijtuigen aanleiding kunnen geven, dekken (met uitzondering van de verzekeraars van de bestuurders wier aansprakelijkheid ongetwijfeld niet in het geding komt).

B.12. In die interpretatie van de in het geding zijnde bepaling, dient de prejudiciële vraag ontkennend te worden beantwoord ».

B.15. Uit hetgeen voorafgaat blijkt dat de wetgever met de in het geding zijnde bepaling een legitieme doelstelling heeft nagestreefd, die erin bestaat de schadevergoeding van de benadeelde persoon te waarborgen. Die bepaling is niet onbestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet om de enkele reden dat zij door de bij een ongeval betrokken partijen,

door het afleggen van onvoldoende, onvolledige, onduidelijke of onjuiste verklaringen, willens en wetens van dat doel kan worden afgewend.

Gewis mag van de wetgever worden verwacht dat hij frauduleus gedrag beoogt te verhinderen en bestraft, maar een wettelijke bepaling die op zichzelf beschouwd verantwoord is, wordt niet discriminerend doordat zij, vanwege een inherent risico op collusie, tot gevolg heeft dat de personen die het voorschrift naleven worden benadeeld ten aanzien van de personen die het overtreeden.

Het komt de verwijzende rechters toe om, bij het vaststellen van fraude en heimelijke verstandhouding, daaraan de gepaste gevolgen te verbinden. Het beginsel *fraus omnia corrumpit* staat immers eraan in de weg dat het bedrog de dader voordeel verschaft.

B.16. De prejudiciële vraag in de zaak nr. 5957 en de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 5958 dienen ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 19*bis*-11, § 2, van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen schendt niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Aldus gewezen in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 24 september 2015.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Alen